

Sygn. akt IV Ca 2114/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący – sędzia Michał Marcysiak

Sędziowie: Beata Błaszczyk

Iwona Podsiadła

Protokolant – p.o. protokolanta sądowego Agata Konowrocka

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z wniosku A. L.

z udziałem T. L.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego (...)z dnia 6 września 2019 r. sygn. I Ns 1394/14

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

a) uchylić punkt 1. oraz podpunkty b) i c) w punkcie 2., a także usunąć z treści punktu 2. sformułowanie „tj. składniki o łącznej wartości 41.547,11 zł.”,

b) w punkcie 4. w miejsce kwoty (...),55 (dziewiętnaście tysięcy sześćset osiemnaście, 55/100) zł wpisać kwotę (...),08 (dziewiętnaście tysięcy sześćset osiemnaście, 08/100) zł,

c) punktowi 10. nadać następującą treść: „zasądzić od A. L. i T. L. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego (...) kwoty po 115 (sto piętnaście) zł tytułem wydatków wyłożonych w toku postępowania tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy (...);

II. oddalić apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądzić od T. L. na rzecz A. L. kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Beata Błaszczyk Michał Marcysiak Iwona Podsiadła

Sygn. IV Ca 2114/20

UZASADNIENIE

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w nieznaczej części.

Postępowanie apelacyjne, jakkolwiek jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że sąd odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Merytoryczny charakter orzekania sądu II instancji polega na tym, że dokonuje on własnych ustaleń i ocenia je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego. Z tego też względu sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu naruszenia prawa materialnego popełnione przez sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98 i in.).

Jak wskazano w petitum apelacji, zakresem zaskarżenia objęte zostały jedynie punkty 4, 5 i 10 postanowienia Sądu Rejonowego, a więc, kolejno – rozstrzygnięcie o spłacie, o roszczeniu w przedmiocie zwrotu pożytków osiągniętych przez uczestnika z nieruchomości wspólnej po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej i o nieuiszczonych kosztach sądowych. Z zarzutów apelacyjnych, jak i z uzasadnienia apelacji wynika jednak, że zakres ten jest w istocie szerszy – albowiem apelacja wymierzona jest, przede wszystkim, w poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenie, że nieruchomość w postaci działki ewidencyjnej nr (...), a także udział 1/3 w nieruchomości w postaci działki ewidencyjnej nr (...) (obie działki położone w miejscowości O.), jest składnikiem majątku wspólnego stron. W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął że, zakresem zaskarżenia objęte są także punkty 1 i 2 postanowienia Sądu Rejonowego.

Niezależnie jednak od wniosków, które w odniesieniu do rzeczywistego zakresu zaskarżenia można wywieść z zarzutów i uzasadnienia apelacji, zwrócić należy uwagę, że w każdym postępowaniu działowym sąd odwoławczy dysponuje szerszą, w stosunku do reguł panujących na gruncie procesu cywilnego, swobodą jurysdykcyjną, wywodzoną w orzecznictwie sądowym i piśmiennictwie prawniczym z kompleksowości postanowienia w sprawach działowych i jego złożonego charakteru (por. w tym przedmiocie A. Stempniak, Autonomia i integracja postępowań działowych w prawie polskim, 2017 r. Legalis, rozdział V § 2, a także, np. uchw. SN z 11.3.1977 r., III CZP 7/77, OSNCP 1977, Nr 11, poz. 205 z glosą S. Dalki, Pal. 1978, Nr 9, s. 99 i n., oraz omówieniem W. Siedleckiego, Przegląd orzecznictwa SN, PiP 1978, Nr 12, s. 120; post. SN z 17.9.1999 r., I CKN 379/98, OSNC 2000, Nr 3, poz. 59; post. SN z 28.3.2003 r., IV CKN 1961/00, Legalis; post. SN z 27.6.2003 r., IV CKN 291/01, Legalis; post. SN z 5.3.2008 r., V CSK 447/07, Legalis; uchw. SN z 17.11.2009 r., III CZP 83/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 69; post. SN z 14.1.2015 r., II CZ 82/14, Legalis; post. SN z 15.4.2015 r., IV CZ 7/15, Legalis.). Sprawa działowa stanowi bowiem jedną całość w tym sensie, że wszystkie dyspozycje orzeczenia działowego są wzajemnie zależne i wzajemnie uwarunkowane. W szczególności taki ścisły związek zachodzi między orzeczeniem o składzie majątku wspólnego, a orzeczeniem przyznającym spłaty gotówkowe.

W apelacji kwestionowane są poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne, jako że uczestnik wywodzi, iż Sąd Rejonowy naruszył art. 233 § 1 k.p.c. przy ocenie dowodów. Zdaniem jednak Sądu Okręgowego zarzuty te są bezpodstawne, albowiem Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym dla poczynienia ustaleń faktycznych mających wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego, a zgromadzone dowody poddał prawidłowej ocenie. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Rejonowy, zdaniem Sądu Okręgowego odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a także uwzględnia cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności. Podkreślić przy tym należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd pierwszej instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Co więcej, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać. Dla skuteczności zarzutu naruszenia ww. przepisu nie wystarcza samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. Skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył

sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może polegać, li tylko, na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń, opartej na własnej ocenie, lecz konieczne jest, posługując się argumentami wyłącznie jurydycznymi, wykazanie, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wynik sprawy.

Zarzut uczestnika, w zakresie w jakim kwestionuje prawidłowość ustaleń faktycznych istotnych dla zaliczenia do majątku wspólnego stron wyżej wskazanych nieruchomości, nie tylko nie został dostatecznie uzasadniony (mając na uwadze wyżej wskazane wymogi formułowania takiego zarzutu), ale przede wszystkim oparty jest na mylnym założeniu, że to na wnioskodawczyni spoczywał ciężar wykazania, iż „zakup ww. nieruchomości został sfinansowany przez uczestnika z majątku wspólnego” (cytat za uzasadnieniem apelacji). Ciężar dowodu pochodzenia środków pieniężnych na nabycie tych nieruchomości spoczywał bowiem wyłącznie na uczestniku, albowiem to on wywodził, że środki te pochodziły wyłącznie z jego majątku osobistego, a z tej z kolei okoliczności wywodził korzystne dla siebie skutki prawne (art. 6 k.c.). Okolicznością bezsporną było to, że nieruchomości te nabyte zostały w czasie trwania wspólności małżeńskiej. Zgodnie zaś z art. 31 § 1 k.r.o. wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). W postępowaniu cywilnym, którym jest nieprocesowe postępowanie w sprawach o podział majątku wspólnego, sąd z urzędu, co prawda, ustala skład i wartość majątku wspólnego (art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c.), a więc inicjatywa dowodowa stron, mimo że pożądana, nie jest warunkiem dokonania tych ustaleń. Sąd nie dokonuje jednak z urzędu ustaleń w kwestii środków pieniężnych, za które nabyte zostały, w czasie trwania wspólności majątkowej, poszczególne przedmioty majątkowe. Źródła pochodzenia środków na nabycie danego przedmiotu majątkowego w czasie trwania wspólności majątkowej nie musi również udowadniać strona powołująca się na przynależność danego składnika do majątku wspólnego. Jeśli natomiast druga strona twierdzi, że przedmiot majątkowy nabyty w czasie trwania małżeństwa (a więc podlegający zasadzie wynikającej z art. 31 § 1 k.r.o.), stanowi składnik majątku osobistego, to powinna, zgodnie z art. 6 k.c. i art. 232 k.c., udowodnić okoliczności faktyczne, pozwalające na dokonanie takiego ustalenia. W szczególności, gdy strona powołuje się na nabycie przedmiotu majątkowego w zamian za składniki majątku osobistego (art. 33 pkt 10 k.r.o.) powinna udowodnić przytaczane w tym celu fakty.

Wbrew zarzutom apelacji, prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego – a więc ocena uwzględniająca nie tylko kryteria określone w art. 233 § 1 k.p.c., ale i objaśniony wyżej rozkład ciężaru dowodu, nie pozwalała na dokonanie ustalenia, iż wskazana wyżej nieruchomość i udział w drugiej nieruchomości nabyte zostały w zamian za składniki majątku osobistego uczestnika. Przede wszystkim, uczestnik w żaden sposób nie odnosi się do wyводу Sądu Rejonowego zamieszczonego na stronie 11. uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, gdzie Sąd ten wyjaśnił dlaczego nie ma podstaw, aby uznać, że zawarcie przez uczestnika umowy kredytu w 2014 r. nie może świadczyć o tym, że środki na nabycie nieruchomości w dniu 27 września 2011 r. pochodziły z kredytu. Kwestia ta nie wymaga zresztą szerszych wyjaśnień gdy zestawia się daty tych czynności. Zarzucając Sądowi Rejonowemu błędną oceną dowodów uczestnik w żaden sposób nie starał się nawet podważyć trafności tego wyводу Sądu Rejonowego.

W istocie w apelacji uczestnik zmienił nawet swoje poprzednie twierdzenia, co do źródła pochodzenia środków na nabycie tych składników majątkowych – wskazał bowiem, że pochodziły one z darowizn otrzymanych od matki (o których matka nikomu nie mówiła), i z pożyczki otrzymanej od siostrzenicy – S. W., wskazując przy tym, że zeznająca w charakterze świadka S. W. omyłkowo wskazała jako datę pożyczki 2014 r., gdyż od dnia pożyczki upłynęło dużo czasu, a zdaniem uczestnika niewątpliwie z jej zeznań wynika, że pożyczka mu pieniądze na zakup nieruchomości. Zarzut ten jest oczywiście bezzasadny ponieważ uczestnik dokonywał zakupu nieruchomości również 30 października 2014 r. (drugi udział 1/3 w działce ewidencyjnej (...)), a więc nie ma podstaw, aby zakładać, że świadek S. W. pomyliła się w swoich zeznaniach. Nadto sam uczestnik złożył do akt pisemne oświadczenia S. W., a także A. Z. (k. 52,53), w których nie wskazano, co prawda, daty udzielenia pożyczek, ale oświadczenia te opatrzone zostały datą 24 września 2014 r. Dodatkowo treść zeznań zarówno A. Z., jak i S. W. jest kategoryczna odnośnie daty udzielenia uczestnikowi pożyczek. Wobec tych okoliczności nie sposób zakładać, że którykolwiek z tych świadków pomylił się określając czasokres udzielenia pozwanemu pożyczki. Uczestnik nie wykazał również, aby na zakup tej nieruchomości – jak wskazywał

w swoich zeznaniach, przeznaczył środki pieniężne otrzymane w darowiznach od matki lub po niej odziedziczone. Zauważyć należy, że matka uczestnika, jak wynika z jego zeznań, zmarła w lutym 2000 r. i od tego czasu uczestnik, jak sam zeznał, obracał pieniędzmi, które otrzymał od matki. Nie wyjaśnił przy tym dokładnie w jaki sposób to robił, a więc nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że na zakup nieruchomości objętych aktem notarialnym z 27 września 2011 r., przeznaczył właśnie środki uzyskane w zamian za pieniądze otrzymane w darowiznie lub w spadku po matce. Z tych przyczyn zarzut dokonania błędnej oceny dowodów był także w tym zakresie bezzasadny.

Sąd Rejonowy nie poczynił natomiast ustaleń „iż zakup pomieszczeń gospodarczych i mieszkalnych oraz domków letniskowych został sfinansowany z majątku wspólnego stron”, a więc zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dotyczący poczynienia takiego ustalenia był bezprzedmiotowy. Ustalenie to nie należało ponadto do ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy podziela poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne i oceny prawne, które legły u podstaw określenia składu majątku wspólnego stron na dzień ustania wspólności majątkowej.

Uczestnik nie kwestionował w apelacji ustaleń Sądu Rejonowego w przedmiocie wysokości uzyskanych przez niego pożytków z nieruchomości nabytych 27 września 2011 r., które czerpał w okresie po ustaniu wspólności majątkowej, jak i podstawy prawnej i sposobu rozstrzygnięcia o roszczeniu uczestniczki o zwrot równowartości tych pożytków (kwestionował jedynie przynależność tych nieruchomości do majątku wspólnego – na bezzasadność tego zarzutu Sąd Okręgowy wyżej już wskazał). Również te ustalenia i oceny prawne Sądu Rejonowego były prawidłowe i Sąd Okręgowy w całości je podziela. Jedynie uzupełniająco zatem wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się, że okoliczność, iż współwłaściciel rzeczy nie posiada, ani nie realizuje w drodze roszczenia swojego uprawnienia do współposiadania rzeczy lub posiadania wyodrębnionej części rzeczy, nie stanowi przeszkody do domagania się przez tego współwłaściciela partycypowania w przychodach z rzeczy, jeżeli przynosi ona dochody (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r., sygn. I CSK 128/06).

Zaskarżone postanowienie należało jednak częściowo zmienić. Przede wszystkim nie było bowiem podstaw do wydania w niniejszym postępowaniu rozstrzygnięcia o uzgodnieniu treści księgi wieczystej nr (...) z rzeczywistym stanem prawnym i to nawet mimo tego, że wnioskodawczyni wystąpiła w niniejszym postępowaniu z takim żądaniem, a zgromadzony materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, że zgodnie z jej twierdzeniami treść tej księgi wieczystej jest niezgodna z rzeczywistym stanem prawnym.

Na gruncie postępowań w przedmiocie działu spadku, które uregulowane są przepisami odpowiednio stosowanymi także do postępowania w przedmiocie podziału majątku wspólnego byłych małżonków (art. 567 § 3 k.p.c.) powszechnie przyjmuje się, że sprawy dotyczące sporów z art. 685 k.p.c. tracą swój samodzielny byt i stają się częścią sprawy o dział spadku [por. J. P., Postępowanie nieprocesowe w sprawach o charakterze majątkowym (art. 606–694 KPC), K. 1965–1966, s. 22–23; J. P., w: J. P., W. S., E. W., Postępowanie nieprocesowe, s. 213; B. D., w: Z. R., W. S. (red.), Kodeks postępowania cywilnego, t. I, (...), s. 932; M. S., Postępowanie o zniesienie współwłasności, s. 91; post. SN z 26.4.2001 r., II CZ 13/01, OSNC 2001, Nr 12, poz. 181; post. SN z 26.3.2002 r., IV CKN 38/01, L.]. Następuje to niezależnie od trybu, w jakim rozpoznawana jest sprawa objęta regulacją art. 685 k.p.c., i od tego, czy spór wyniknął w toczącej się sprawie działowej, czy też sprawa go dotycząca toczyła się odrębnie i została zgodnie z art. 688 w zw. z art. 618 § 2 zd. 2 k.p.c. przekazana sądowi prowadzącemu postępowanie o dział spadku. Utrata odrębności procesowej przez sprawę dotyczącą sporu z art. 685 k.p.c. i „wtopienie się” jej w postępowanie działowe powoduje, że podjęta przez sąd decyzja jurysdykcyjna musi mieścić się w ramach wyznaczonych przez unormowania trybu nieprocesowego. Sąd Najwyższy, odnosząc się do będącej przedmiotem analizy kwestii na gruncie spraw o dział spadku, wyraźnie wyartykułował zasadę, że w postępowaniu działowym nie może zapaść orzeczenie nakazujące uzgodnienie treści księgi wieczystej z ustalonym przez sąd rzeczywistym stanem prawnym (por. uzas. post. SN z 14.12.1981 r., I CZ 101/81, OSNCPiUS 1982, Nr 11–12, poz. 172 i uzas. uchw. SN z 29.1.1993 r., III CZP 175/92, OSNCPiUS 1993, Nr 6, poz. 111). W konsekwencji jeżeli postanowieniem działowym sąd objął sporną nieruchomość spadkową i przyznał ją jednemu ze spadkobierców, wówczas takiej treści postanowienie będzie stanowiło podstawę do dokonania stosownych wpisów w księdze wieczystej. Rozstrzygnięcie co do żądania uzgodnienia treści księgi

wieczystej sąd jest zobowiązany wydać tylko wtedy, gdy nie wydaje rozstrzygnięcia w zakresie żadanego działu, a np. umorzy postępowanie działowe z powodu cofnięcia wniosku o dział spadku (tak SN w uzas. uchw. z 29.1.1993 r., III CZP 175/92, OSNC PiUS 1993, Nr 6, poz. 111). Powyższe, wypracowane w orzecznictwie zasady, należy w pełni odnieść także do postępowania w przedmiocie podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej – z uwagi na treść art. 567 § 3 k.p.c. Natomiast przywołany przez Sąd Rejonowy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2002 r. sygn. III CKN 943/99 w żaden sposób nie podważa powyższego stanowiska. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego orzeczenia powtórzył jedynie, powszechnie przyjmowany w orzecznictwie pogląd, że występujący w toku postępowania o podział majątku wspólnego spór o przynależność nieruchomości do majątku wspólnego powinien być rozstrzygnięty w toku postępowania działowego (art. 618 § 2 i § 3 w związku z art. 567 § 3 i art. 688 KPC), a powyższego stanowiska „nie uchyla fakt istnienia dla wymienionej nieruchomości księgi wieczystej i wpisania w niej jako właściciela jedynie pozwanego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14.12.1981 r., I CZ 101/81, OSNC 1982, nr 11-12, poz. 172, z dnia 19.12.1986 r. III CZP 92/86, OSNC 1988, nr 1, poz. 9 i z dnia 29.1.1993 r., III CZP 175/92, OSNC 1993, nr 6, poz. 111)”. Dodał do tego, że niedopuszczalne byłoby prowadzenie dla rozstrzygnięcia takiego sporu oddzielnego postępowania o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. W ogóle zatem nie wypowiadał się w przedmiocie zagadnienia autonomii sprawy procesowej inkorporowanej do trybu nieprocesowego i dopuszczalności wydania w tym postępowaniu rozstrzygnięcia nakazującego uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

W związku z powyższym należało zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że uchylić jego punkt 1. Spór o przynależność nieruchomości opisanej w tym punkcie do majątku wspólnego został bowiem rozstrzygnięty przez Sąd Rejonowy w punkcie 2. podpunkt a) zaskarżonego postanowienia – w sposób mieszczący się w ramach unormowania nieprocesowego postępowania w przedmiocie podziału majątku wspólnego. W konsekwencji należało również dokonać odpowiedniej zmiany rozstrzygnięcia o nieuiszczonych kosztach sądowych – zawartego w punkcie 10. zaskarżonego postanowienia, tj. usunąć z treści tego rozstrzygnięcia polecenie pobrania od wnioskodawczyni i uczestnika po 800 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od żądania uzgodnienia treści wieczystej.

Ponadto, mimo że Sąd Rejonowy trafnie stwierdził, że przedmiotem postępowania o podział majątku wspólnego jest majątek, który istniał w dacie jej ustania, a ponadto w dacie dokonywania podziału, to niezasadnie dokonał podziału składników opisanych w punkcie 1 podpunkty b) i c) (samochód osobowy F. (...) i środki pieniężne w kwocie 1547,11 zł). Jak Sąd Rejonowy ustalił, bezspornie składniki te nie wchodziły już w skład majątku wspólnego stron na datę orzekania, albowiem środki pieniężne zostały wydane, a samochód zbyty. W związku z tym nie było podstaw, aby je dzielić między strony, aczkolwiek z uwagi na okoliczności w jakich doszło do ich wyzbycia się, należało je uwzględnić rachunkowo określając wysokość należnej spłaty (por. uchwały SN: z 15.10.1962 r., I CO 22/62, OSNC 1964/1, poz. 2; z 15.12.1969 r., III CZP 12/69, OSNCP 1970/3, poz. 39; z 28.07.1993 r., III CZP 95/93, OSNC 1994/2, poz. 30; oraz orzeczenia SN: z 16.03.1994 r., II CRN 31/94, LEX nr 9189; z 8.10.1997 r., II CKN 357/97, LEX nr 519947; z 7.11.1999 r., IV CKN 523/98, niepubl.; z 26.09.2007 r., IV CSK 139/07, LEX nr 485873), co też Sąd Rejonowy w istocie uczynił, zaliczając wartość samochodu osobowego na udział w majątku wspólnym uczestnika, a środki pieniężne – w odpowiednich częściach na udziały obu stron. Skoro jednak, oprócz rachunkowego rozliczenia tych składników, dokonał także ich podziału, gdyż do tego sprowadzało się zaliczenie ich w postanowieniu do majątku wspólnego stron i przyznanie stronom, to w tym zakresie postanowienie Sądu Rejonowego również należało zmienić – poprzez uchylenie podpunktów b) i c) punktu 1. W konsekwencji, w celu osiągnięcia spójności wewnętrznej postanowienia Sądu Rejonowego należało również usunąć zawarte w punkcie 1. postanowienia sformułowanie „tj. składniki o łącznej wartości 41 547,11 zł”.

W końcu, z uwagi na rachunkową pomyłkę Sądu Rejonowego, zasygnalizowaną już w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, należało zmienić również wysokość spłaty zasądzonej w punkcie 4. poprzez zastąpienie błędnej kwoty 19 618, 55 zł kwotą prawidłową tj. 19 618,08 zł.

Z tych przyczyn na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie jak w punkcie I sentencji postanowienia.

W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu.

Odnosząc się do zarzutów uczestnika, które nie były przedmiotem dotychczasowych uwag stwierdzić należy, że nie istnieje podstawa prawna do tego, aby w zakresie rozstrzygnięcia o nakazaniu uczestnikowi zwrotu wnioskodawczyni równowartości pożytków uzyskanych ze wspólnych nieruchomości w okresie po ustaniu wspólności majątkowej, wyznaczać termin spełnienia tego świadczenia. Sąd dokonujący podziału majątku wspólnego musi oznaczyć jedynie termin zapłaty zasądzonej spłaty (art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c. w zw. z art. 212 § 3 k.c.). Natomiast w przypadku roszczeń, o których sąd ten orzeka na podstawie art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. w zw. z art. 618 § 1 k.p.c. jedyną podstawą prawną odroczenia płatności jest art. 320 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia – wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Jak wynika zatem z tego przepisu nie jest dopuszczalne wyznaczenie terminu spełnienia świadczenia w sprawach innych niż o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia. W odniesieniu do roszczenia zasądzonego w punkcie 5. zaskarżonego postanowienia możliwe było zatem jedynie rozłożenie go na raty. W ocenie Sądu Okręgowego brak jednak było ku temu przesłanek. Uczestnik nie wykazał, aby w jego sytuacji zachodził szczególnie uzasadniony wypadek. Przede wszystkim uczestnik jest właścicielem i współwłaścicielem nieruchomości położonych O. (nabytych 27 września 2011 r. i 30 października 2014 r.), a więc dysponuje majątkiem, który może posłużyć zaspokojeniu roszczeń wnioskodawczyni, ewentualnie może stanowić dostateczne zabezpieczenie pożyczki hipotecznej zaciągniętej w tym celu. Nadto zwrócić należy uwagę, że niniejsze postępowanie wszczęte zostało we wrześniu 2014 r. i wobec ustalonych w tej sprawie okoliczności, już w jego trakcie uczestnik winien był się liczyć z koniecznością spłaty wnioskodawczyni. Z kolei od wydania postanowienia przez Sąd Rejonowy minął przeszło rok, o który wydłużył się okres na zgromadzenie przez uczestnika odpowiednich środków na zaspokojenie tego roszczenia. Te same argumenty należy odnieść do kwestionowanego przez uczestnika terminu zasądzonej przez Sąd Rejonowy spłaty. Łączna bowiem kwota należności zasądzonych w punkcie 4 i 5 postanowienia nie przekracza bowiem 32 000 zł, a więc wartości nieruchomości nabytych przez uczestnika w dniu 27 września 2011 r. W związku z powyższym Sąd Okręgowy nie znalazł argumentów, które przemawiałyby za zmianą tego terminu, jak i ewentualnym rozłożeniem na raty – zarówno zasądzonej od uczestnika spłaty, jak i równowartości uzyskanych pożytków.

O kosztach postępowania w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Skoro interesy stron w postępowaniu apelacyjnym były ewidentnie sprzeczne, a apelacja została w zasadniczej części oddalona, należało włożyć na uczestnika obowiązek zwrotu kosztów zastępstwa prawnego wnioskodawczyni w tym postępowaniu, które Sąd Okręgowy ustalił w stawce minimalnej – stosownie do § 4 ust. 1 pkt 8 w zw. § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Beata Błaszczyk Michał Marcysiak Iwona Podsiadła

Zarządzenie: odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)

Warszawa, dnia 17 grudnia 2020 r.